

سهم مصرف یارانه‌های انرژی در بخش‌های مختلف

حال مجموع سهم ۶/۹ واحد درصد یارانه بنزین مصرفی خودروهایی شخصی، ۱/۷ درصد موتورسیکلت‌ها (که اکثراً وسیله کسب و کار صاحبان آن است) و ۲۳/۹ درصدی یارانه انرژی مصرفی در بخش خانگی از کل یارانه‌های انرژی نشان می‌دهد که سهم مصرف همه دهک‌های خانواری کشور (مصرف خصوصی) از کل یارانه انرژی کشور در سال ۱۳۸۷ حداکثر ۲۳/۰۱ درصد بوده است و ۶۶/۹۹ درصد کل یارانه انرژی در بخش‌های حمل و نقل عمومی، صنعت، کشاورزی، تجاری و عمومی مصرف می‌شود که به امر گردش اقتصادی و اجتماعی کشور تعلق دارد (شایان ذکر است که بخش زیادی از اقتصاد ایران در اختیار بخش دولتی یا شبه دولتی است).

ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ نشان می‌دهد که ۳۹/۳ درصد یارانه بنزین، ۹۴/۴ درصد مصرف خانگی یارانه نفت گاز، ۸۷/۸ درصد یارانه مصرف خانگی گاز مایع، ۹۲/۴ درصد یارانه نفت سفید و ۸۹/۵ درصد یارانه نفت کوره مصرف خانگی در بخش خانوار روستایی، مصرف شده است. ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که ۲۲/۶ درصد یارانه گاز طبیعی در بخش خانوار روستایی مصرف شده است (متأسفانه در ترازنامه‌های سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ این آمار مهم قید نشده است) در حالی که تعداد مشترکین خانوار روستایی در پایان سال ۱۳۸۷ حدود یک میلیون و ۶۴۷ هزار و ۳۹۵ مشترک و تعداد مشترکین شهری ۱۲ میلیون و ۷۴۹ هزار و ۷۹۴ خانوار بوده‌اند (یعنی ۱۱/۴۴ درصد از کل مشترکین تحت پوشش در پایان سال ۱۳۸۷، مشترکین روستایی بوده است). این آمار در پایان بهمن ماه ۱۳۸۸ به ترتیب یک میلیون و ۹۰۰ هزار و ۴۰ خانوار روستایی و ۱۳ میلیون و ۴۰۰ هزار و ۱۴۰ خانوار شهری شده است) و بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که سرانه مصرف یارانه گاز طبیعی یک خانوار روستایی بیش از ۲/۵ برابر سرانه مصرف یارانه یک خانوار شهری بوده است، ضمن اینکه از سال ۱۳۸۶ تعرفه مصرف گاز طبیعی خانوارهای کشور، بر اساس مقدار مصرف افزایش یافته است، به طوری که کف قیمت هر متر مکعب گاز مصرف خانگی ۴۵ ریال و سقف آن ۷۷۹ ریال شده است.

در مورد تعرفه برق نیز از سال ۱۳۸۶، با اعمال تعرفه پلکانی، مصرف‌کنندگان با افزایش مقدار مصرف، پرداختی بیشتری داشته‌اند، به طوری که بخشی از مشترکین خانگی از تعرفه صفر و بخشی نیز تعرفه نرخ آزاد را پرداخت کرده‌اند. بنابر این همه موارد فوق نشان می‌دهد که ادعای مصرف ۷۰ درصد یارانه‌های انرژی توسط سه دهک بالا ادعایی غیرقابل توجیه است و به نظر می‌آید سه دهک مذکور حتی سهم ۳۰ درصد خود را هم مصرف نمی‌کنند. بنابر این اولین

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تابستان سال جاری طی گزارشی تحلیلی با موضوع سهم مصرف یارانه‌های انرژی در بخش‌های مختلف کشور با استفاده از ترازنامه انرژی طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۷ به ارزیابی دریافت یارانه‌های انرژی در دهک‌های مختلف جامعه پرداخته است. نظر به اهمیت این تحقیق که با داده‌های آماری و مقایسه آنها انجام شده است در این شماره و شماره آینده گزیده‌ای از این پژوهش در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد:

یک گزاره غیر مستند ولی مشهور در زمینه یارانه انرژی در ایران این است که ادعا می‌شود در ایران ۷۰ درصد یارانه انرژی را ۳۰ درصد ثروتمندان (یا به عبارتی سه دهک بالا) استفاده می‌کنند و ۳۰ درصد آن را ۷۰ درصد بقیه جمعیت کشور (یا به عبارت دیگر ۷ دهک پایین). این پژوهش درصدد ارزیابی این ادعا است.

بر اساس (۱-۹) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷، مجموع یارانه حامل‌های انرژی مبلغ ۵۳۰۱۵۵/۱ میلیارد ریال بوده است که ۲۳/۹ درصد آن در بخش خانگی، ۱۹/۱ درصد در بخش صنعت، ۸/۳ درصد در بخش کشاورزی، ۴۰/۳ درصد در بخش حمل و نقل، ۳/۶ درصد در بخش تجاری و بالاخره ۴/۷ درصد در بخش عمومی، مصرف شده است.

از ۱۰۰ درصد یارانه حامل‌های انرژی ۱۸/۴ درصد مربوط به بنزین، ۸/۱ درصد نفت سفید، ۳۲/۲ درصد نفت گاز، ۸ درصد نفت کوره، ۲/۵ درصد گاز مایع، ۲۲/۳ درصد برق و ۸/۴ درصد گاز طبیعی بوده است.

از ۴۰/۳ درصد یارانه بخش حمل و نقل تقریباً ۲۰/۸۳ واحد درصد مربوط به یارانه نفت گاز و ۱۸/۲۷ واحد درصد مربوط به مصرف بنزین، از مقدار یارانه مصرف بنزین در سال مذکور، حدود ۹/۶۵ واحد درصد مربوط به حدود ۲/۸۷ میلیون دستگاه خودروهای عمومی (تاکسی، آژانس، وانت بار و کامیونت و آموزش رانندگی) بوده و ۱/۷ واحد درصد آن به مصرف بیش از ۶ میلیون موتورسیکلت رسیده است.

از ۱۸/۲۷ واحد درصد از کل یارانه انرژی که به یارانه بنزین مربوط می‌شود فقط ۶/۹ واحد درصد به خودروهای خصوصی (که بخش اعظم آنها، پیکان، پراید، رنو، سمند، پی‌کی، روا و خودروهای قدیمی است) اختصاص یافته است ضمن اینکه خودروهای خارجی با ظرفیت موتور بالاتر از ۱۳۰۰ سی‌سی و ساخت داخل با ظرفیت موتور بالاتر از ۲۰۰۰ سی‌سی سهمیه بنزین یارانه‌ای نداشته‌اند. با این

استفاده شود، آنگاه کل یارانه انرژی معادل ۶۶۸۱۹۲ میلیارد ریال خواهد شد. توضیح: مصارف غیر انرژی مثل خوراک پتروشیمی‌ها در محاسبه یارانه‌ها لحاظ نشده است.

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود سهم یارانه بخش‌های مختلف با سهم مصرف نهایی انرژی در همان بخش‌ها متفاوت است که ناشی از قیمت‌های متفاوت حامل‌های انرژی مصرفی در آن بخش‌ها (از جمله قیمت نفت گاز در بخش حمل و نقل، صنعت و کشاورزی، برقی در بخش کشاورزی و ... نسبت به بخش خانگی، عمومی و تجاری) است. مثلاً در حالی که از کل مصرف نهایی انرژی کشور در سال ۱۳۸۷ حدود ۲۵/۲۵ درصد مربوط به بخش حمل و نقل بوده است، ولی در همین سال ۴۰/۳ درصد یارانه‌ها به این بخش اختصاص یافته است. در بخش حمل و نقل عمده مصرف حامل‌های انرژی متعلق به دو فرآورده بنزین و نفت گاز است که قیمت نفت گاز نسبت به هزینه فرصت بسیار ناچیز است و همین امر باعث شده است که یارانه بخش حمل و نقل نسبت به سایر بخش‌های مصرف‌کننده یارانه، بسیار بیشتر باشد و یا در حالی که در سال ۱۳۸۷ بخش‌های خانگی، تجاری و عمومی در مجموع ۳۷/۲ درصد کل مصرف نهایی انرژی را به خود اختصاص داده، ولی سهم آنها از یارانه اختصاص یافته در همین سال حدود ۳۲/۲ درصد بوده است.

همچنین در حالی که قیمت متوسط هر کیلووات ساعت برق برای همه بخش‌ها در سال ۱۳۸۷ معادل ۱۷۳/۲۲ ریال بوده، در بخش کشاورزی این قیمت حدود ۲۴/۲۷ ریال منظور شده است و همین امر یکی از دلایل بالا بودن مقدار یارانه‌ها در این بخش است، یعنی در حالی که بخش کشاورزی ۳/۷۶ درصد از کل مصرف نهایی انرژی کشور را در سال ۱۳۸۷ داشته است، یارانه مصرفی این بخش ۸/۳ درصد کل یارانه‌های انرژی کشور در همان سال بوده است.

جدول (۱) نشان می‌دهد که با اعمال بعضی سیاست‌های قیمتی و سهمیه‌بندی یارانه انرژی مصرفی در بخش‌های خانگی، حمل و نقل (بنزین) و عمومی نسبت به سال ۱۳۸۶ کاهش یافته در حالی که در بخش صنعت، کشاورزی و تجاری هم مقدار مصرف هم یارانه آن افزایش یافته است.

سهم حامل‌های انرژی از کل یارانه بخش انرژی در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۶

با توجه به جدول (۸-۱) ترازنامه‌های انرژی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در جدول (۹-۱) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ سهم یارانه به تفکیک حامل‌های انرژی به شرح جدول زیر است.

جدول ۲- سهم یارانه به تفکیک حامل‌های انرژی از کل یارانه‌های بخش انرژی: سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۶

سال	واحد	حامل انرژی	بنزین	نفت سفید	نفت گاز	نفت کوره	گاز مایع	برق	گاز طبیعی	کل
۱۳۸۵	میلیارد ریال	۹۳۴۴۲/۲	۲۹۸۴۲/۲	۱۰۸۱۹۶	۲۰۶۴۷/۸	۱۱۲۹۲/۸	۷۵۴۴۳/۳	۹۴۴۴۳/۸	۳۸۳۱۶۲۲	
	درصد	۲۴/۴	۷/۸	۲۸/۲	۵/۳	۲/۹	۱۹/۷	۱۱/۶	۱۰۰	
۱۳۸۶	میلیارد ریال	۹۲۶۴۳/۱	۳۹۲۵۹/۶	۱۵۷۲۵۹/۸	۲۹۲۸۴/۳	۱۴۵۶۷/۴	۸۶۲۸۵/۵	۴۹۷۵۲/۶	۴۶۹۷۰۵۳	
	درصد	۱۹/۷	۸/۴	۳۳/۵	۶/۳	۳/۱	۱۸/۵	۱۰/۶	۱۰۰	
۱۳۸۷	میلیارد ریال	۹۷۶۵۷/۹	۴۳۱۷۰/۱	۱۷۰۴۹۴/۵	۴۲۴۵۰/۷	۱۳۵۱۷/۴	۱۱۸۳۷۹/۴	۴۴۴۸۵/۱	۵۳۰۱۵۵/۱	
	درصد	۱۸/۴	۸/۱	۳۲/۲	۸	۲/۵	۲۲/۳	۸/۴	۱۰۰	

مآخذ: جدول (۸-۱) ترازنامه انرژی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ و جدول (۹-۱) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷

* یارانه بخش‌های تجاری و عمومی گاز مایع را نیز دربر می‌گیرد.
** چنانچه از قیمت صادراتی گاز به عنوان ارزش اقتصادی آن استفاده شود، آنگاه کل یارانه‌های انرژی در سال ۱۳۸۵ معادل ۵۳۳۰۸۵/۳ میلیارد ریال و در سال ۱۳۸۶ معادل ۶۷۵۷۴۲۷ میلیارد ریال و در سال ۱۳۸۷ معادل ۶۶۸۱۹۲ میلیارد ریال خواهد شد.

توضیح: مصارف غیرانرژی مانند خوراک پتروشیمی‌ها در محاسبه یارانه لحاظ نشده است.

فرضیه‌ای که بر پایه آن عدم وجود عدالت در مصرف یارانه‌ها را بیان می‌کند، حداقل از ابتدای سال ۱۳۸۶ در آن سطح مورد ادعا صحت نداشته و برای چنین ادعایی هم آمار تفصیلی اعلام نشده است.

توجه به این نکته لازم است که در سال ۲۰۰۶ ایران در بین ۲۱۱ کشور جهان، با مصرف سرانه ۲۱۶۰/۴۴۱ کیلووات ساعت برق، مقام ۹۵ را داشته است، ایسلند با مصرف سرانه ۳۱۱۴۷/۲۹۲ کیلووات ساعت، نروژ با ۲۴۰۱۱/۲۳۳ کیلووات ساعت، فنلاند با ۱۶۸۵۰/۳۷۲ کیلووات ساعت، کانادا با ۱۶۲۷۹/۴۱۱ کیلووات ساعت، قطر با ۱۵۹۳۸/۹۴۳ کیلووات ساعت و کویت با ۱۵۲۱۰/۹۴۵ کیلووات ساعت، یکم تا پنجم مصرف سرانه برق را به خود اختصاص داده‌اند، متوسط سرانه مصرف برق در جهان در سال ۲۰۰۶ معادل ۳۲۴۰/۳ کیلووات ساعت (یعنی حدود ۱۰۸۰ کیلووات ساعت بیش از متوسط مصرف ایران) بوده است. ضمناً ایران با مصرف سرانه انرژی ۲/۷ تن معادل نفت خام بین ۶۴ کشور مقام ۳۲ را در سال ۲۰۰۸ داشته است (نقل از آمارنامه سال ۱۳۸۷ شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران) در همین رابطه کشورهای قطر با ۲۶/۸، امارات متحده عربی با ۱۷/۲، سنگاپور با ۱۳/۱، کانادا با ۱۰، کویت با ۹/۴ و آمریکا با ۷/۵ تن سرانه مصرف انرژی مقام‌های اول تا هشتم را داشته‌اند. به نظر می‌رسد برای اجرای کار بسیار مهم و واجبی مثل هدفمند کردن یارانه‌ها و به عبارت دقیق‌تر منطقی کردن قیمت و مصرف انرژی لازم است، با اتکاء به آمار دقیق، برنامه‌ریزی کرد.

سال‌هاست که در قوانین مختلف مصوب مجلس شورای اسلامی، بر موضوع هدفمند کردن یارانه‌ها تأکید و همواره گفته می‌شود که بخش‌هایی از دهک‌های درآمدی-هزینه‌ای، سهم عادلانه‌ای از یارانه‌ها ندارند.

گفته می‌شود که دهک ۱۰، ده‌ها برابر دهک یک از یارانه‌ها بهره‌مند می‌شود و سه دهک ۸ و ۹ و ۱۰ حدود ۷۰ درصد یارانه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند و فقط حدود ۳۰ درصد آن به ۷ دهک پائین می‌رسد ولی تا به حال هیچ عدد و رقم تفصیلی که ادعای کلی فوق را تأیید کند اعلام نشده است. یارانه‌ها دو بخش دارند: یکی یارانه‌های بخش انرژی و دیگری یارانه‌های کالاهای اساسی، (دارو، نان، روغن نباتی، شیر قند و شکر، نهاده‌های کشاورزی و ...)، در این گزارش به طور عمده به یارانه‌های انرژی پرداخته می‌شود که مقدار آن در سال ۱۳۸۷ بیش از ده برابر یارانه سایر کالاها و خدمات بوده است.

سهم بخش‌های مختلف از کل مصرف نهایی انرژی و یارانه‌های آن در سال ۱۳۸۷-۱۳۸۵

سهم بخش‌های مختلف مصرف‌کننده انرژی از کل مصرف نهایی و همچنین یارانه آنها در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به شرح جدول زیر است:

جدول ۱- یارانه حامل‌های انرژی در سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۸۵ به تفکیک بخش‌های مختلف مصرف‌کننده انرژی

سال	واحد	مصرف‌کننده انرژی	عمومی	تجاری	حمل و نقل	کشاورزی	صنعت	خانگی	جمع
۱۳۸۵	میلیارد ریال	۲۰۱۰۳/۶	۱۱۲۲۷/۶	۱۶۲۷۸۸/۸	۲۸۰۵۵/۴	۶۱۳۴۱/۹	۹۴۴۴۳/۸	۳۸۳۱۶۲۲	
	درصد	۵/۲	۳	۴۲/۷	۷/۳	۱۶	۲۵/۷	۱۰۰	
۱۳۸۶	میلیارد ریال	۲۵۷۴۵/۵	۱۴۰۱۰	۱۹۷۹۹۳/۹	۳۵۶۳۶/۹	۸۰۵۳۹	۱۱۵۷۷۹/۹	۴۶۹۷۰۵۳	
	درصد	۵/۵	۳	۴۲/۲	۷/۶	۱۷/۱	۲۴/۶	۱۰۰	
۱۳۸۷	میلیارد ریال	۲۵۱۷۸/۷	۱۹۱۰۶/۶	۲۱۳۵۶۰/۸	۴۴۵۲/۷	۱۰۱۳۷۷/۳	۱۲۶۶۹	۵۳۰۱۵۵/۱	
	بشکه	۴/۷	۳/۶	۴۰/۸	۸/۳	۱۹/۱	۲۳/۹	۱۰۰	

(۱) جدول (۸-۱) ترازنامه انرژی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

(۲) جدول (۹-۱) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷

(۳) لازم به ذکر است چنانچه از قیمت صادراتی گاز به عنوان ارزش اقتصاد آن استفاده شود، آنگاه کل یارانه انرژی معادل ۵۳۳۰۸۵/۳ میلیارد ریال خواهد شد.

(۴) لازم به ذکر است چنانچه از قیمت صادراتی گاز به عنوان ارزش اقتصاد آن استفاده شود، آنگاه کل یارانه انرژی معادل ۶۷۵۷۴۲ میلیارد ریال خواهد شد.

(۵) لازم به ذکر است چنانچه از قیمت صادراتی گاز به عنوان ارزش اقتصاد آن

همان‌طور که در جدول (۲) ملاحظه می‌شود مقدار یارانه بنزین در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶ و سال ۱۳۸۵ کاهش یافته و از ۲۴/۴ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۱۹/۷ درصد در سال ۱۳۸۶ و سپس ۱۸/۴ درصد در سال ۱۳۸۷ از کل یارانه‌های انرژی رسیده است که علت آن علی‌رغم افزایش قیمت بنزین در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال قبل در بازار خلیج فارس، سهمیه‌بندی بنزین و در نتیجه کاهش مصرف آن بوده است و در سال ۱۳۸۷ نیز همین روند ادامه یافته است، پیش‌بینی می‌شود با توجه به کاهش سهمیه خودروها در سال ۱۳۸۸ و حذف سهمیه خودروهای خارجی با ظرفیت موتور بالاتر از ۱۳۰۰ سی‌سی و خودروهای ساخت داخل با ظرفیت موتور بالاتر از ۲۰۰۰ سی‌سی به بالا، و فروش بنزین معمولی به قیمت هر لیتر ۴۰۰۰ ریال و بنزین سوپر به قیمت هر لیتر ۵۴۰۰ ریال به آنها، سهم یارانه بنزین نسبت به سایر حامل‌های انرژی باز هم کاهش یابد و در سال ۱۳۸۸ به حدود ۱۴ تا ۱۵ درصد از کل یارانه‌های انرژی برسد. افزایش سهم یارانه سایر حامل‌های انرژی (به جز گاز طبیعی) در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۵ به علت افزایش قیمت حامل‌های مذکور در بازار جهانی بوده است.

پیش‌بینی می‌شود با ارائه نفت گاز به وسایط نقلیه گازوئیل‌سوز با کارت هوشمند، در سال ۱۳۸۸ سهم یارانه این فرآورده نیز رشد قابل توجهی نداشته باشد. از طرف دیگر به نظر می‌رسد علت کاهش یارانه گاز طبیعی در سال ۱۳۸۷ نسبت به سال ۱۳۸۶، اولاً- تغییرات آب و هوایی باشد و ثانیاً- اعمال تعرفه پلکانی در این سال است.

سهم خانوارهای شهری و روستایی از یارانه فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی

با استفاده از ارقام جدول (۱-۱۲) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ (برای فرآورده‌های نفتی) و جدول (۱-۱۰) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ (برای سهم گاز طبیعی) سهم استفاده از یارانه‌های انرژی در بخش خانوارهای شهری و روستایی به شرح جدول زیر بوده است.

جدول ۳- سهم خانوارهای شهری و روستایی از یارانه فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی

محل مصرف	حامل انرژی	بنزین	نفت گاز	گاز مایع	نفت سفید	نفت کوره	گاز طبیعی*
شهر	۶۰/۷	۵/۶	۱۲/۲	۷/۶	۱۰/۵	۷۷/۴	
روستا	۳۹/۳	۹۴/۴	۸۷/۸	۹۲/۴	۸۹/۵	۲۲/۶	

مأخذ: جدول (۱-۱۲) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ (برای فرآورده‌های نفتی) و جدول (۱-۱۰) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ برای گاز طبیعی.

* در جدول (۱-۱۰) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ سهم استفاده از کل یارانه گاز طبیعی به تفکیک خانوارهای روستایی و شهری ذکر شده است، ولی متأسفانه در سال ۱۳۸۷ به این آمار مهم در جدول مذکور اشاره نشده است. در جدول مذکور، سهم استفاده از یارانه برقدر بخش خانوارهای روستایی و شهری نیز به تفکیک ذکر نشده است. بر اساس گزارش اسفند ماه سال ۱۳۸۷ شرکت میل گاز ایران، تعداد خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی در کل کشور و روستایی و شهری به قرار جدول زیر بوده است.

جدول ۴- تعداد خانوارهای تحت پوشش شبکه گازرسانی (اسفند ماه ۱۳۸۷)

تعداد	خانوارهای تحت پوشش گازرسانی
۱۴۳۹۷۱۸۹	کل خانوارهای کشور
۱۶۴۷۳۹۵	خانوارهای روستایی
۱۲۷۴۹۷۹۴	خانوارهای شهری
۱۱/۴۴	درصد خانوارهای روستایی تحت پوشش به کل خانوارهای تحت پوشش گازرسانی
۸۸/۵۶	درصد خانوارهای شهری تحت پوشش به کل خانوارهای تحت پوشش گازرسانی

مأخذ: گزارش عملکرد شرکت ملی گاز ایران، اسفند ماه ۱۳۸۷
لازم به توضیح است که بر اساس اظهارات مرکز آمار ایران، جمعیت کشور در آمارگیری سال ۱۳۸۵ حدود ۷۰ میلیون و ۴۷۲ هزار و ۸۴۶ نفر بوده است که از این تعداد ۴۸ میلیون و ۲۴۵ هزار و ۷۵ نفر (حدود ۶۸/۴۶ درصد) ساکن شهرها و ۲۲ میلیون و ۲۲۵۷ هزار و ۷۷۱ نفر (حدود ۳۱/۵۴ درصد) ساکن روستاها بوده‌اند.

بر اساس همین آمار در سال مذکور تعداد خانوارهای کشور حدود ۱۷ میلیون و ۴۹۵ هزار و ۶۴۶ خانوار بوده‌اند که به این ترتیب، بعد جمعیتی هر خانوار در کشور به طور متوسط ۴/۰۳ نفر بوده است.

توجه به جدول‌های (۳ و ۴) نشان می‌دهد که با توجه به نسبت حجم جمعیت شهری و روستایی کشور، سهم سرانه خانوارهای روستایی از یارانه‌های فرآورده‌های اصلی نفت و گاز طبیعی بیشتر از سرانه مصرف یارانه خانوارهای شهری بوده است.

بنابر این در این بخش باید با دقت بیشتری نسبت به تخصیص یارانه یا کمک‌های مالی به خانوارهای روستایی و شهری توجه کرد، ضمن اینکه باید توجه کرد که در سال ۱۳۸۷ سهم کل یارانه خانوارهای کشور از کل یارانه انرژی، فقط ۲۳/۹ درصد بوده است در حالی که بقیه یارانه‌های انرژی در سایر بخش‌ها استفاده می‌شود، ولی مشاهده می‌شود که در رابطه با هدفمند کردن یارانه، توجه به این بخش بسیار پررنگ‌تر از سایر بخش‌هاست در صورتی که با توجه به اعمال نرخ‌های تبعیضی، ترجیحی و پلکانی (در برق و گاز طبیعی) و حجم مصرف سایر حامل‌ها در روستاها، شاید بتوان گفت افزایش قیمت بیشتر به دهک‌های پائین جامعه به خصوص روستایی فشار خواهد کرد.

سهم بخش‌های مختلف مصرف‌کننده یارانه انرژی به تفکیک مصرف و حامل انرژی

جدول زیر نشان دهنده سهم هر یک از بخش‌های مصرف‌کننده یارانه انرژی در سال ۱۳۸۷ است.

جدول ۵- یارانه حامل‌های انرژی در سال ۱۳۸۷ به تفکیک حامل‌ها و بخش‌های مصرف‌کننده (۱)

حامل‌های انرژی	خانگی	صنعت	کشاورزی	حمل‌ونقل	تجاری	عمومی	جمع	درصد
بنزین	-	۲۴۲/۰	۱۶۳/۳	۹۶۸۵۲/۴	۷/۶	۴۱۸/۶	۹۷۶۵۷/۹	۱۸/۴
نفت سفید	۳۹۴۰۶/۴	۴۵۲/۱	۱۹۳/۰	-	۲۰۵۱/۹	۱۰۶۶/۷	۴۳۱۷۰/۱	۸/۱
نفت گاز	۳۸۹۸۱/۱	۱۹۳۰۰/۵	۲۵۵۴۸/۲	۱۱۰۴۱۱/۶	۴۴۸۲/۳	۶۹۵۳/۸	۱۷۰۴۹۶/۵	۳۲/۲
نفت کوره	۱۷/۴	۳۱۶۴۵/۷	۹۳/۷	۳۹۲۰/۹	۶۱۶۲/۷	۶۱۰۲/۳	۴۳۴۵۰/۷	۸/۰
گاز مایع	۳۱۰۸۲۹/۶	۱۷۴۳/۳	-	۹۴۴/۵	-	-	۱۳۵۱۷/۴	۲/۵
برق	۴۶۹۷۳/۸	۳۳۵۳۲/۳	۱۸۱۳۷/۸	۱۵۱/۸	۴۱۵۳/۲	۱۵۳۹۰/۷	۱۱۸۲۷۹/۴	۲۲/۳
گاز طبیعی	۲۵۵۵۵/۷	۱۴۵۲۰/۵	۱۴۳/۶	۱۲۷۸/۷	۲۲۴۹/۰	۷۲۸/۵	۴۴۴۸۵/۱	۸/۴
جمع	۱۲۶۶۷۹/۰	۱۰۱۳۷۷/۳	۴۴۲۵۲/۷	۲۱۳۵۶۰/۸	۱۹۱۰۶/۶	۲۵۱۷۸/۷	۳۵۳۰۱۵۵/۰	۱۰۰/۰
درصد	۳۳/۹	۱۹/۱	۸/۳	۴۰/۳	۳/۶	۴/۷	۱۰۰/۰	-

(ارقام به میلیارد ریال)

(۱) مصارف غیرانرژی مانند خوراک پتروشیمی‌ها در محاسبه یارانه لحاظ نشده است.

(۲) یارانه بخش‌های تجاری و عمومی را نیز در بر می‌گیرد.

(۳) شایان ذکر است چنانچه تنها از قیمت صادراتی گاز به عنوان ارزش اقتصادی آن استفاده شود، آنگاه کل یارانه انرژی معادل ۶۶۸۱۹۲ میلیارد ریال و سرانه یارانه انرژی حدود ۹۲۰۶ هزار ریال خواهد شد (و سهم یارانه حامل‌های فوق برای بنزین، نفت سفید، نفت گاز، گاز مایع، برق، گاز طبیعی به ترتیب ۱۴/۶۲، ۶/۴۶، ۲۵/۵۲، ۶/۳۵، ۲/۰۲، ۱۷/۷۲ و ۲۷/۳۱ درصد خواهد شد (محاسبات محقق)

با استفاده از ارقام جدول فوق و همچنین جدول (۱-۱۰) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ و جدول (۱-۱۲)، سال ۱۳۸۷ جدول زیر محاسبه و استخراج شده است.

ایران با افزایش ظرفیت تولید، واردات بنزین را متوقف کرد

نشریه اقتصادی مید با اشاره به تحریم بنزین ایران از سوی غرب اعلام کرد این تحریم‌ها باعث شد ایران با افزایش ظرفیت تولید داخلی خود واردات این محصول را متوقف کند.

نشریه اقتصادی مید طی گزارشی در رابطه با واردت بنزین از سوی ایران نوشت ایران تا قبل از شهریورماه مجبور بود ۳۰ تا ۴۰ درصد از نیاز خود به بنزین را از خارج وارد کند، اما اکنون این کشور وارداتی ندارد. این گزارش در ادامه افزوده است: ایران در اکتبر سال ۲۰۰۹ اعلام کرد در نظر دارد تا سال ۲۰۱۲ ظرفیت پالایشگاهی خود را از ۱/۵ میلیون بشکه در روز به سه میلیون بشکه در روز افزایش دهد. پیشرفت کارها برای توسعه پالایشگاه‌ها و به روز کردن آنها به کندی پیش می‌رود و برخی پروژه‌ها از زمان‌بندی عقب افتاده‌اند.

اما ایران برای سرعت بخشیدن به تلاش‌های خود در زمینه خودکفایی به صنعت پتروشیمی خود روی آورده است. وزیر نفت ایران از بالاتر رفتن سطح تولید ایران نسبت به تقاضای داخلی خبر داده است.

این نشریه اظهارات مقامات ایرانی را با آمارهای بازار نفت هماهنگ می‌بیند. نشریه مید در این باره نوشت: ایران از اواخر ماه اوت، اوایل شهریور هیچ قراردادی را برای خرید بنزین منعقد نکرده است و اگر طرح حذف یارانه‌های انرژی در ایران به اجرا گذاشته شود این کشور خودش را در بین صادرکنندگان بنزین خواهد دید.

مقامات نفتی ایران معتقدند طرح تولید بنزین در واحدهای پتروشیمی ایران تأثیری بر میزان تولیدات پتروشیمی ایران نخواهد گذاشت. اما این گزارش معتقد است انتظار می‌رود در اثر تولید بنزین در واحدهای پتروشیمی و همچنین تحریم‌های وضع شده علیه ایران میزان صادرات محصولات پتروشیمی این کشور در سال ۲۰۱۰ کاهش خواهد یافت. ایران در سال گذشته میلادی ۶/۵ میلیارد دلار صادرات پتروشیمی داشت. مید در پایان این ادعا را مطرح می‌کند که طرح ابتکاری ایران در تولید بنزین از محصولات پتروشیمی شاید در حال حاضر فشارها را بر این کشور کاهش دهد. اما در درازمدت به زیان صنعت پتروشیمی این کشور تمام می‌شود.

مقامات نفتی ایران می‌گویند، امکان خرید بنزین از منابع خارجی را دارند. اما در شرایط موجود تولید بنزین در واحدهای پتروشیمی برای این کشور مقرون به صرفه‌تر است.

جدول ۶- سهم بخش‌های مصرف‌کننده حامل‌های انرژی از یارانه‌ها در سال ۱۳۸۷

سهم مصرف‌کننده نهایی از کل یارانه‌های انرژی	یارانه حامل انرژی	مصرف‌کننده نهایی	سهم بخش مصرف‌کننده از یارانه حامل انرژی	کل مصرف یارانه	سهم یارانه حامل از کل یارانه‌های انرژی	حامل انرژی
۹/۶۵	۵۲/۹	عمومی	۹۹/۱۸	حمل و نقل		
۱/۷	۹/۳	موتورسیکلت				
۶/۹	۳۷/۸	خودروهای شخصی				
۰/۰۴۶			۰/۲۵	صنعت	۱۸/۴	بنزین
۰/۰۲			۰/۱۱	کشاورزی		
۰/۰۸			۰/۴۳۷	عمومی و تجاری		
۰/۵۶۲	۷/۶	شهری	۹۱/۲۸	خانگی		
۶/۸۳۲	۹۲/۴	روستایی				
۰/۰۸۵			۱/۰۵	صنعت	۸/۱	نفت سفید
۰/۰۳۶			۰/۴۵	کشاورزی		
۰/۳۸۵			۴/۷۵	تجاری		
۰/۲			۲/۴۷	عمومی		
۰/۰۴	۵/۶	شهری	۲/۲۹	خانگی		
۰/۷	۹۴/۴	روستایی				
۳/۶۷			۱۱/۲۶	صنعت		
۴/۸۲			۱۴/۹۸	کشاورزی	۳۲/۲	نفت گاز
۲۱/۵۲			۶۴/۷۶	حمل و نقل		
۰/۸۶			۲/۶۳	تجاری		
۱/۵۸			۴/۰۸	عمومی		
۵/۹۶			۷۴/۵۵	صنعت		
۰/۷۴			۹/۲۴	حمل و نقل	۸	نفت کوره*
۱/۱۶			۱۴/۵۱	تجاری		
۰/۱۱			۱/۴۴	عمومی		
۰/۲۴۴	۱۲/۲	شهری	۸۰/۱۱	خانگی+تجاری+عمومی		
۱/۳۶	۸۷/۸	روستایی				
۰/۱۷۵			۶/۹۹	حمل و نقل	۲/۵	گاز مایع
۰/۳۲۳			۱۲/۹	صنعت		
۸/۸۶			۳۹/۶۸	خانگی		
۶/۳۳			۲۸/۳۶	صنعت		
۳/۴۲			۱۵/۳۲	کشاورزی		
۰/۰۳			۰/۱۳	حمل و نقل	۲۲/۳	برق
۰/۷۸			۳/۵۱	تجاری		
۲/۹			۱۳	عمومی		
۳/۷۴	۷۷/۴	شهری**	۵۷/۴۵	خانگی		
۱/۰۹	۲۲/۶	روستایی**				
۲/۷۴			۳۲/۶۴	صنعت		
۰/۰۳۷			۰/۳۲	کشاورزی	۸/۴	گاز طبیعی
۰/۳۴			۲/۸۹	حمل و نقل		
۰/۴۲			۵/۰۶	تجاری		
۱/۳۹			۱/۶۶	عمومی		

مآخذ: محاسبات جدول فوق با استفاده از ارقام جداول (۱-۹) و (۱-۱۲) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ و جدول (۱-۱۰) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۵ کشور انجام شده است.

*مصرف یارانه خانگی و کشاورزی نفت کوره به ترتیب ۰/۰۴ درصد و ۰/۲۲ کل یارانه این حامل انرژی که به دلیل رقم بسیار اندک در جدول ذکر نشده‌اند.

**سهم یارانه شهری و روستایی در همه بخش‌های اشاره شده در فوق از جدول (۱-۱۲) ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۷ و سهم یارانه گاز طبیعی شهری و روستایی ترازنامه سال ۱۳۸۵ آورده شده است، در ترازنامه سال ۱۳۸۷ به این مورد مهم توجه نشده است.

توضیح: ترازنامه انرژی توسط وزارت نیرو منتشر می‌شود و قاعدتاً این وزارتخانه با داشتن آمار انشعابات برق روستایی و شهری، می‌تواند مصرف این دو بخش را هم به تفکیک ارائه دهد، ولی در ترازنامه‌ها به این مهم توجه نشده است.

ادامه در شماره بعد....